

REPORTERS ASSOCIATI/ROMA

Pier Paolo Pasolini consulta el guió d'*Accattone* durant el rodatge de la pel·lícula, filmada a Roma el 1961.

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona presenta, del 23 de maig al 15 de setembre, l'exposició "Pasolini Roma". La mostra s'acosta a l'escriptor i cineasta italià Pier Paolo Pasolini (1922-1975) a través de les seves relacions amb Roma.

La Roma de Pasolini

Roma no va ser només un decorat o un simple lloc de residència per a Pier Paolo Pasolini, sinó que també va representar una veritable existència física, carnal i passional. La trobada amb Roma fou per a l'autor com una gran història d'amor, amb les seves decepcions i els seus sentiments barrejats de passió i odi, les fases d'atracció i les de rebuig i allunyament.

Per al Pasolini analista de l'evolució de la societat, Roma va constituir el seu principal espai d'observació, el seu camp permanent d'estudi, de reflexió i de lluita. Va ser a partir de les transformacions d'aquesta ciutat com va analitzar els canvis de la Itàlia i els italians dels anys seixanta i setanta.

Hi ha una Roma anterior i una Roma posterior a Pasolini. Els seus escrits i les seves pel·lícules van crear un nou

imaginari de la ciutat de Roma. Pasolini no es va acontentar a integrar la ciutat com a teló de fons de les seves novel·les i les seves pel·lícules, sinó que va *refundar* Roma a través de la literatura i el cinema. Com a gran creador, va concebre un nou mite d'aquesta ciutat vaticana i política, dels seus barrials i dels seus habitants.

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona presenta, del 23 de maig al 15 de setembre, l'exposició "Pasolini Roma", un projecte que comparteixen el mateix CCCB, la Cinémathèque Française de París, l'Azienda Palaexpo-Palazzo delle Esposizioni de Roma i el Martin Gropius Bau de Berlín.

REPORTERS ASSOCIATI-ROMA

Bertolucci, Godard i Pasolini, el 1969. Preparen la pel·lícula *Amore e rabbia*. Pasolini i Orson Welles durant el rodatge de *La ricotta*, l'any 1962, episodi

“Pasolini Roma” és un projecte seleccionat, avaluat i finançat per la Comissió Europea per significar el caràcter europeu, transnacional i actual de l’obra de Pasolini i del projecte en si mateix.

La mostra s’apropa a l’escriptor i cineasta italià Pier Paolo Pasolini (1922-1975) a través de les seves relacions amb Roma. I aquest acostament significa entrar de dret en tot el que constitueix i defineix Pasolini: la poesia, la política, el compromís civil, el sexe, l’amistat, el cinema.

L’exposició s’estructura en sis apartats cronològics que corresponen a sis etapes vitals i creatives de Pier Paolo Pasolini. S’inicia amb l’arribada a Roma el 28 de gener de 1950 i es tanca el 2 de novembre de 1975, quan van trobar el seu cos, sense vida, prop d’Òstia.

La varietat i la densitat dels materials originals que s’exposen destaquen el testimoni i la creativitat de Pasolini i pretenen aportar la veu del prolífic i polifacètic creador en el relat de la mostra.

S’hi presenten manuscrits originals de guions, *story-boards*, poemes, novel·les, assaigs i articles; correspondència amb amics i uns altres intel·lectuals i artistes, dibuixos i pintures realitzades pel mateix Pasolini, fragments de les seves pel·lícules i d’entrevistes i documentals, fotografies, plans de Roma,

instal·lacions, etc. Així mateix, s’hi presenten obres de diferents pintors (Mario Mafai, Giorgio Morandi, Ottone Rosai, Giuseppe Zigaina, Renato Guttuso, Filippo De Pisis i Giorgio De Chirico), artistes especialment estimats per l’autor i citats en la seva obra.

L’exposició ha estat concebuda per Jordi Balló, assagista, professor de comunicació audiovisual a la Universitat Pompeu Fabra i director d’exposicions del CCCB (1999-2011); Alain Bergala, guionista, crític i director de cinema i que ha col·laborat activament filmant material per a l’exposició, i Gianni

Borgna, polític, periodista, escriptor i estudiós de la figura de Pasolini.

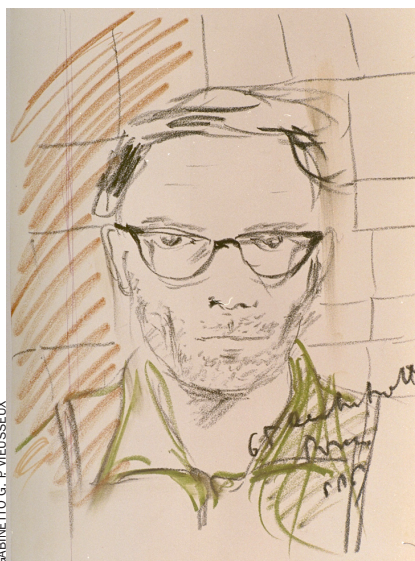
1950-1954. Pasolini arriba a l’estació de Roma amb la seva mare al gener del 1950. El jove poeta ha estat expulsat de l’ensenyament públic i del partit comunista acusat d’haver tingut contactes sexuals amb adolescents a Ramuscello, al Friül de la seva infantesa, al nord d’Itàlia. Més tard va ser exculpat d’aquestes acusacions.

Viu provisionalment amb una família d’amics del seu oncle, al centre de la ciutat, però aviat s’instal·la en un suburbi pobre, prop de la presó de Rebibbia.

Aquest període de misèria està animat per la sensació exaltada que “Roma és divina”. Hi descobreix la població marginada de les *borgate* (suburbis), el seu llenguatge, la seva subcultura i la seva violenta vitalitat. Un món desconegut que esdevindrà la seva principal font de creació literària i cinematogràfica.

Aquí descobrirà la sexualitat lliure i instantània amb els *ragazzi* de Roma. En companyia de l’escriptor Sandro Penna, freqüenta les ribes del Tíber, un dels seus punts de referència simbòlics i poètics.

1955-1960. Amb la publicació de *Nois de la vida*, el 1955, Pasolini ingressa sorollosament en el cercle públic de la vida intel·lectual i artística romana. Fa entrar en la literatura italiana

GABINETTO G. P. VEIJSSEUX

Autoretrat. Pastel sobre paper. 1975.

de la pel·lícula *Ro.Go.Pa.G.*

l'argot dels trinxeraires i les prostitutes de les *borgate* i el dialecte romà. El llibre provoca un escàndol, però els seus nous amics escriptors el defensen.

Comença a treballar en guions de Soldati, Fellini, Bolognini i altres. Intima amb les persones que seran els seus millors amics i els més constants: Alberto Moravia i Elsa Morante. Coneix Laura Betti, cantant i actriu, que l'acompanyarà tota la vida, actuarà en les seves pel·lícules i el seu teatre, i serà l'eix de la seva vida social romana.

Ara els seus ingressos li permeten comprar el primer cotxe i deixar el barri apartat de Rebibbia per anar al de Monteverde, on s'instal·larà el 1954.

1961-1963. Pasolini, home d'escriptura, entra en el cinema amb *Accattone* (1961). Abans de començar el rodatge, Pasolini viatja a l'Índia amb Alberto Moravia i Elsa Morante. Aquest viatge serà bàsic per a la seva fascinació pel Tercer Món, que no parará de créixer.

La seva trilogia romana, *Accattone*, *Mamma Roma* i *La ricotta*, va néixer de l'amor que sentia pels personatges del lumpenproletariat que fa parlar en les seves primeres novel·les. Els barris del Testaccio, Pigneto, la Tuscolana i el Parco degli Acquadotti fan la seva entrada lírica en el cinema italià.

Anna Magnani és la protagonista de la seva segona pel·lícula, *Mamma Roma* (1962).

La ricotta, que roda cap al final del 1962, es trobarà al centre d'un sorollós procés per blasfèmia. A partir d'aquí i fins que l'assassinaran, per a Pasolini Roma serà la ciutat dels tribunals. Lluita en 33 processos que volen fer callar la seva veu analítica, crítica i polèmica.

En el rodatge de *La ricotta* coneix un noi de les *borgate*, Ninetto Davoli, aprenent de fuster, que serà el gran amor de la seva vida.

1963-1966. Pasolini deixa el centre de Roma per un barri tranquil i residencial, el de l'EUR, planificat per Mussolini, on al començament del 1963 compra un pis.

Roda *Uccellacci e uccellini* (1965-1966), interpretats per Totò i Ninetto Davoli, que recorren els espais de la perifèria i es van allunyant més i més

del centre per explorar el que queda del camp romà a mitjan anys seixanta.

Roma encara és al centre de la vida de Pasolini, que tanmateix ja comença a allunyar-se'n i va cap al sud d'Itàlia (escenari d'*Il Vangelo secondo Matteo*, 1964); l'Índia, on ja havia fet un gran viatge amb Moravia el 1961, i l'Àfrica.

Al març del 1963, Pasolini comença una pel·lícula d'investigació sobre un tema tabú al Vaticà, *Comizi d'amore*. En el seu cotxe, recorre Itàlia amb el micro a la mà per interrogar els italians sobre el concepte que tenen de la sexualitat. Aquest rodatge el porta a Milà, Palerm, Mòdena, Bolonya, Florència, Roma, Nàpols i Catanzaro.

Evangelii segons sant Mateu, dedicada al papa Joan XXIII, provoca una discussió al Festival de Venècia, on guanya el Premi Especial del Jurat, però Pasolini somiava en el Lleó d'Or, que s'enduu *Deserto rosso*, d'Antonioni.

1966-1973. Una nit de març del 1966 l'ingressen a urgències a conseqüència d'una hemorràgia provocada per una úlcera. Durant la convalescència escriu les sis obres que representen pràcticament tota la seva producció teatral.

Comença una fase de desamor per Roma. Constata els efectes destructors de la societat de consum. Veu com es corromp la cultura del lumpenproletariat romà a partir de la qual havia construït una part de la seva obra literària i cinematogràfica. Segons ell, tot Itàlia s'està tornant petitburgesa, tret, potser, de Nàpols, que diu que no canvia.

Tot Pasolini, a la Filmoteca

Als anys setanta, propensos a la teoria, es va confrontar el cinema de prosa amb el de poesia. El primer s'identificava amb el francès Eric Rohmer i el segon, amb l'italià Pasolini. Paral·lelament a l'exposició sobre la Roma de Pasolini que acull el CCCB, la Filmoteca de Catalunya revisa la filmografia d'aquest poeta friülà, articulista polèmic i reivindicador de l'homosexualitat, que també va fer del cinema un dels seus òrgans d'expressió.

L'obra pasoliniana, que a casa nostra va ser seguida amb molta atenció, arrenca als seixanta amb dues pel·lícules encara impregnades pel neorealisme –*Accattone* i *Mamma*

Roma– per explorar després els mites vinculats a civilitzacions arcaïques i abordar una hedonista “trilogia de la vida” de la qual abjurarà amb *Salò o le 120 giornate di Sodoma*. El cicle comença justament amb aquest descens als inferns per –a través d'un llarg *flashback*– revisar fins al juliol la seva filmografia completa, no només com a realitzador, sinó també com a guionista i com a protagonista de diversos documentals.

La Filmoteca proposa en 22 programes diferents, entre el 16 de maig i el 31 de juliol, la projecció de la totalitat de l'obra filmada per Pasolini, i molta d'aquella altra en què va intervenir com a guionista o com a protagonista. Una entrada a una sessió del cicle dedicat a Pasolini que programa la Filmoteca de Catalunya dona accés de franc a l'exposició “Pasolini Roma” del CCCB.

GABINETTO G. RIVISSELIX

REPORTERS ASSOCIATI/ROMA

Totò i Ninetto Davoli, en la pel·lícula *Uccellacci e uccellini* (1965-1966). Maria Callas i Pasolini, a Grècia, el 1969.

L'afecta molt la mort de Totò, que des d'*Uccellacci e uccellini* era la font de la vena còmica dels seus curtsmetratges.

El 1971, Ninetto Davoli li anuncia que es casa. Pasolini es sumeix en una gran depressió.

En aquest període de desil·lusió general, l'únic respir és la coneixença amb Maria Callas, a qui el 1969 confia el personatge principal de la pel·lícula *Medea* i amb qui viu una relació única d'intensa amistat amorosa.

Entre el 1970 i el 1974 roda la *Trilogia de la vida*, amb l'esperança de recrear la innocència perduda i pagana dels cossos populars que va estimar en arribar a Roma. Viatja a Anglaterra, a rodar *I racconti di Canterbury*, a Egipte, al Iemen, a l'Índia, a Eritrea, a l'Afganistan i al Nepal per a *Il fiore delle Mille e una notte*.

París es converteix en l'altre centre de gravetat de la seva vida intel·lectual. Intercanvia idees i teories amb els intel·lectuals francesos més prestigiosos del moment: Jean-Paul Sartre, Roland Barthes, Christian Metz i el seu rival en el cinema, Jean-Luc Godard.

1974-1975. Pasolini viu un període de gran fertilitat creativa. S'ha fet construir dues cases, ni molt a prop ni tampoc gaire lluny de Roma, que continua sent el seu centre de gravetat. L'una és al camp, en una zona salvatge, entre Viterbo i Orte; l'altra, arran de mar, a Sabaudia, compartida amb el seu amic Alberto Moravia. Són unes cases llargament desitjades i somiades que utilitza per a retirar-se de tant en tant de la vida romana, per escriure-hi, pintar-hi, descansar-hi entre rodatges.

Les dues grans obres d'aquesta època, que ell no sap que són les últimes, són el llibre compendi *Petroli*, que deixa inacabat, i el film *Salò*, una de les pel·lícules més extremes de la història del cinema. En *Petroli*, Pasolini torna a la seva fascinació per Roma i a la transformació que ha patit la ciutat durant les últimes dècades.

El rodatge de *Salò* li comporta amenaces de mort, robatoris de negatius i pressions polítiques. No veurà l'estrena de la pel·lícula perquè la matinada del 2 de novembre en troben el cos, salvatgement assassinat, en un solar del port d'amaratge d'Òstia. Encara no s'ha aclarit què va passar aquella nit, però la descripció dels fets segons la confessió de Pelosi avui ja no convenç ningú.

Feliu Vila

3i4 AMB LA POESIA

Edicions Tres i Quatre / València

3i4

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com

